

A KFT-VEL KAPCSOLATOS JOGALKALMAZÁSI PROBLÉMÁK

Tisztelt Hölgyeim és Uraim !

I. Előadásom első részében a kft. szabályainak legutóbbi lényeges módosulásával összefüggésben beállt helyzet rövid elemzését kísérem meg, majd néhány, a kft. szabályaival kapcsolatos jogalkalmazási problémára térek ki.

A 2006. évi IV. törvénnyel megállapított társasági törvény (a Gt.) 2006. július 1-jétől hatályos szövege – noha sok szempontból „fellazította”, a felek akaratától tette függővé a korlátozott felelősségű társaság addig kogens szabályait, a Gt. vonatkozó fejezete és a megfelelően alkalmazandó általános társasági jogi előírások mégis logikusan felépített, koherens szabályozást adtak, melyek kellően igazodtak a magyar viszonyokhoz.

A 2007. évi LXI. törvénnyel (a Ctvn.-nel) 2007. szeptember 1-jétől hatályba lépett változások példátlanul gyors és alapvető módosulásokat hoztak nemcsak a cégjogi szabályozásban, hanem a kft-re irányadó anyagi jogi előírásokban is. Ezek a – véleményem szerint elsietetten meghozott – törvénymódosítások összemosják az egyes társasági formák szabályozásait, azokat szükségtelenül közelítik egymáshoz és – egybevetve ezen szabályokat a Ctvn.-nel és az ahhoz fűződő további törvényi és miniszteri rendeleti szintű normákkal – a piacra lépés megkönnyítése, gyorsítása és az ország társasági jogi versenyképessége fokozásának égisze alatt meglehetősen keves eredményre is vezethet.

A Gt. 114. § (1) bekezdése a fenti időponttól 500.000. Ft-ra csökkentette a törzstőke-minimumot, ezzel (a tulajdonosok mögöttes helytállási kötelezettségének fokozása nélkül) a jegyzett tőkét lényegében súlytalanná tette. Miután a Gt. 114. § (4) bekezdését a Ctvn. érintetlenül hagyta, továbbra is fennmaradt az a szabályozás, amely a törzsbetétek legkisebb mértékét 100.000.Ft-ban határozza meg. Ez az érték a milliós nagyságrendű törzstőkéhez igazodott, az 500.000. Ft-os jegyzett tőkénél kevésbé alkalmazható, ezt mutatja, hogy a gyakorlatban közel évtizede eltűnt hiánypótlási okként újra felbukkant több esetben, hogy

a bejegyezni kért kft. törzsbetétei nem feleltek meg a fenti előírásoknak, illetve a törzsbetétek nem voltak tízezerrel maradék nélkül oszthatóak. Ezek természetesen kezdeti problémák voltak, mára nyilvánvalóan ritkábbá váltak, az azonban nagyon valószínű, hogy a törzstőke-minimumhoz képest viszonylag magas törzsbetét-minimum növelni fogja a közös tulajdonú törzsbetétek (üzletrészek) számát, és ez – figyelemmel az alábbiakban néhány vonatkozásban érintett jogalkalmazási gondokra – nem előnyös.

A Ctvn-nel bevezetett változások azonban az előbbieken ismertetett problémáknál jóval súlyosabbakat is keletkeztetnek. Attól tartok, hogy a jogalkotó arra irányuló igyekezete, hogy a vállalkozások piacra lépését megkönnyítse, társasági és cégjogunkat versenyképesé tegye, pyrrhusi győzelmet arat: kétséggé teszi a cégjegyzék közhiteles nyilvántartás jellegét (noha az államigazgatás valamennyi nagy rendszere erre épült), utat nyit a felelőtlen „ad hoc” vállalkozásoknak és elősegíti a cégek fantomizálódását. Állításomat alátámasztják a 2007. szeptemberében, illetve az azóta hatályba lépett új társasági jogi és cégjogi előírások.

A.) A piacra lépést egyszerűsíti, gyorsítja:

- A kft. (valamint az rt. és az nyrt.) jegyzett tőke minimumának leszállítása. [Gt. új 114. § (1) bek., 207. § (1) bek., 288. § (1) bek.]
- A Gt. 115. § (1) bekezdésének új szövege szerint a kft. törzsbetétek pénzbeli része felének előzetes pénzügyi befizetése már nem bejegyzési feltétel, az apport és a pénzbetét(rész) rendelkezésre állásáról elég, ha az ügyvezető a társasági szerződést készítő jogi képviselőnek nyilatkozik, befizetésre a bejegyzést követően kerül sor. [Gt. 115. § (1) bek., Ctv.¹ 30. § (5) bek., Ctv. 1. számú melléklet II.1.b) pontja]
- A székhely fogalmának megváltozása, bejegyzett iroda székhelykénti szerepeltetésének lehetősége, az ügyvéd által székhely-szolgáltatás biztosítása. [2007. évi LXIV. törvénnyel megállapított Ctv. 7. § (4) bek., Ctvn-nek megállapított Ctv. 7. § (1)-(2) bek., 7/A-B. §, 1998. évi XI. tv. (Üt.) 5. § (3) bek. h.) pontja, és 25/A. §; 49/2007. (XI. 14) IRM.r.]
- Kézbiztosított megbízott jogintézményének fakultatívvá tétele. [Ctv-nel módosított Ctv. 31. § (2) bek.]
- A kötelezővé vált elektronikus eljárással a címpéldány térvetése, helyébe nem lép (véltőleg anyagi okokból és az ügyfelek érthető kímélete miatt)

- a vezető tisztségviselők elektronikus aláírás biztosításának kötelezettsége. A személyazonosság és más törvényességi feltételek vizsgálata kizárólag a jogi képviselőre hárul, az egyszerűsített eljárásban a bejegyzés alapját képező cégiratok a bírósághoz, illetve bárki számára elérhető elektronikus cégnyilvántartásba be sem kerülnek. Ezzel [miután a hozzáférés módja kívülálló (üzleti partner, hitelező) számára nem tisztázott] a cégnyilvánosság is sérül. [Ctvn-nel módosított Ctv. 9. §, Ctv. 1. számú melléklet I. 7. c) pontja; Üt. (1998. évi XI. tv.) 27/B-27/E. §; a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. tv. (Kjtv.) 122. §; 128/A. §; Ctv. 48. §, Ctv.3. számú melléklet]
- A kötelezően közzéteendő céginformációk saját honlapon történő megjelenítésének lehetősége [Ctv. 21/A-B. §; 50/2007. (XI.14.) IRM rendelet.]
 - A tevékenységi kör, illetve az engedélyköteles tevékenységek cégjegyzéki szerepeltetésével kapcsolatos könnyítések és a TEÁOR nomenklátúra változásaival összefüggésben a közeljövőben várható változások. [Ctv. 24. § (1) bek. e) pontja, 29. § (2) bek. h) pontja, (2) bekezdésének és a 2. sz. melléklet I/2. pontjának hatályon kívül helyezése.]
 - A vállalkozás liberalizálását szolgálja a fentiekén kívül néhány olyan anyagi jogi szabály is, mint a Gt. 20. § (2) bekezdésének a Ctvn. 35. § (1) bekezdésével módosított szövege, amely bármely tárgykörben (így a számviteli törvény szerinti éves beszámoló elfogadásánál is) megengedi a legfőbb szerv tényleges összehívása nélküli határozathozatalt. Ilyen hatású a Gt. 2006. júliusától hatályos 13. § (2) bekezdésével meghatározott, minden gazdasági társaságra irányadóan az uniós normákhoz igazított apportszabály, amely már a kft-k tekintetében is megszünteti a korábbi szigorúbb feltételeket², továbbá az alapításkori apport-készpénz arány fakultatívvá tétele, a nem pénzbeli hozzájárulás szolgáltatásának tágabb időhatárokhoz kötése. [Gt. 114. §, 116. §]

B.) Változások

A fentiekben – a teljesség igénye nélkül – összeállított, a gazdasági társaságok, és különösen a kft-k alapítását, illetve működésének megkönnyítését egyszerűsítő szabályok ellentétéleként a – jellemzően a Ctvn-nel, de néhány más jogszabály révén is – bevezetett változások a következők:

- A fizetőképességi nyilatkozat kötelezővé tétele, és annak előírása, hogy azt a cégbíróságra is be kell nyújtani. Lényeges különbséget azonban ez

- a korábbi (2007. szeptember 1-je előtti) szabályozáshoz képest nem jelent, mert a vezető tisztségviselő a fizetőképességi nyilatkozattal kapcsolatos szabályszegésért továbbra is csak a társasággal szemben felel, felelőssége az általános vezető tisztségviselői előírásokon alapul, tehát a szabályozás liberalizálása ellenére a felelősségi szabályok ugyanolyanok, mint korábban voltak. Ha a Gt. 131. § (3) bekezdését elhagynánk, a vezető tisztségviselő az általános (Gt. 30. § szerinti) felelősségi szabály alapján is ugyanúgy felelősségre vonható lenne, a Ctvn-nel beiktatott Gt. 131. § (3) bek. új szövege tehát – lényegét tekintve – a Gt. 30. § tautológiája.
- Az egyes adótörvények módosításáról szóló 2007. évi CXXVI. tv. 306. - 307. § kiegészítette a Gt. 26. § (2) bekezdését a vezető tisztségviselők, 36. § (4) bekezdését pedig a felügyelőbizottsági tagok vonatkozásában, hangsúlyozva, hogy e tisztségviselők felelnek azokért a károkért is (a társasággal szemben), amelyek a számviteli törvény szerinti beszámoló, valamint a kapcsolódó üzleti jelentés összeállításával és nyilvánosságra hozatalával összefüggő számviteli előírások, illetve ellenőrzési kötelezettségeik megszegése folytán állt be. Erre a szigorúnak látszó új szabályozásra teljes egészében érvényes mindaz, amit az előző pontban taglaltam.
 - Nem tekinthető az új és rendkívül liberális szabályozás ellensúlyának az a néhány szórványos jogszabályi rendelkezés sem, amely „tüneti kezelésként” egyes társasági – cégjogi szituációkra többletfeladatot, vagy többlet-céginformáció szolgáltatását írja elő. (Például a 2007. évi CXXVI. tv. a megszüntetési eljárás és a végelszámolás befejezését olyan adóügyi igazoláshoz köti, amely tanúsítja, hogy a megszűnő cégnek adó- és vámtartozása nincs, ellene adóhatósági eljárás nem folyik³; állami vagyronról szóló 2007. évi CVI. tv. 2007. október 12.-től kiegészítette a cégjegyzéket egy új cégadattal⁴, mely szerint a cégjegyzék valamennyi cég esetében tartalmazza az állam tulajdonosi jogait gyakorló szerv nevét és székhelyét, ha a cég tagja (tulajdonosa) a Magyar Állam. A jogi személlyel szemben alkalmazandó büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. tv. módosításáról szóló 2008. évi XXVI. tv. 2008. szeptember 1-jétől kezdődő hatállyal kiegészítette a Gt.-t⁵ és a Ctv.-t⁶, deklarálva, hogy nincs helye átalakulásnak (illetve átalakulás bejegyzésének), akkor sem, ha a büntetőügyekben eljáró bíróság vagy az ügyész a céget (cégbíróságot) arról értesíti, hogy a céggel szemben büntetőjogi intézkedés alkalmazására kerülhet sor.

Belátható, hogy a felsorolt megszorítások nem jelenthetik az igen gyors, és rendkívül könnyűvé vált cégalapítással felmerülő esetleges diszfunkciók ellentételezését. Túl azon, hogy a kellően elő nem készített, a még alig hatályba lépett kódexek „rajtaütésszerű” módosítása fokoza a jogalkalmazási gondokat és a jogbizonytalanságot, a cégalapítás csaknem teljes ellenőrizetlensége folytán a gazdaságra is károsan hathat. Nem állíthatom teljes bizonyossággal ennek bekövetkeztét (sőt, remélem, hogy félelmeim alaptalanok), de igen komoly esélyt látok a gazdasági állapotok fenti okból (is) bekövetkező rosszabbodására. A cégalapítással kapcsolatos ellenőrző funkciók áttelepíthetők olyan személyekre (például a jogi képviselőkre), akiknek ez egyébként nem volna feladatuk, sőt merem állítani: azzal kifejezetten ellentétes az eljárásbeli pozíciójuk; megnyugtató helyzetet azonban az eredményezhetne, ha emellett a regisztrációs feladatokkal agyonterhelt cégbíróság igen hatékony törvényességi felügyeletet volna képes gyakorolni a bejegyzésüket már elnyert cégek felett. A jelenlegi helyzetben azonban, amikor a bíróságra zúduló irreálisan rövid határidejű regisztrációs feladatok terhe mellett a törvényességi funkciók betöltésére a cégbíróságok képtelenek, nem látok esélyt. Pusztán remélem, hogy az igazságügyi kormányzat mielőbb felismeri a helyzet tarthatatlan, és a gazdaságra is igen káros voltát, és a szükséges korrekciókat elvégzi.

II. A kft-vel kapcsolatos jogalkalmazási kérdések közül elsőként egy olyan témát említek meg, amely a bírói gyakorlatban is – úgy tűnik – végre kielégítő eredménnyel nyugvópontra jutott.

Ismeretes, hogy a 2006. évi IV. törvénnyel megállapított Gt. [a továbbiakban Gt.] 13. § (2) bekezdése szerint a nem pénzbeli hozzájárulás bármilyen vagyoni értékkel rendelkező dolog, szellemi alkotáshoz fűződő vagy egyéb vagyoni értékű jog – *ideértve az adós által elismert vagy jogerős bírósági határozaton alapuló követelést is* – lehet. (Nem lehet azonban apportként figyelembe venni a tag munkavégzésre vagy más személyes közreműködésre, illetve szolgáltatás nyújtására irányuló kötelezettségvállalását.)

A bírói gyakorlatban vitássá vált, hogy apportként figyelembe vehető-e a társaság által elismert tagi kölcsön, vagy sem, különös tekintettel a Gt. 118. § (1) bekezdésének azon előírására, amely kimondja: a tagok nem mentesíthetők a törzsbetét befizetése alól, és a társasággal szemben beszámításnak nincs helye. A fenti kérdésekben eljáró fellebbviteli bíróságok⁷ azonban több döntésben is

kimondták, hogy a tagi hitel éppolyan feltételek szerint apportálható, mint a kívülállóknak a társasággal szemben fennálló követelése. Egyrészt a Gt. (és a számviteli törvény sem) tilalmazza a tagi kölcsön apportálását, másrészt a Gt. 13. § (2) bekezdése kifejezetten nevesíti azokat a tagi szolgáltatásokat, amelyeket nem lehet apportálni, a tagi kölcsön átruházása pedig ezek között nem szerepel. A Fővárosi Ítéltábla kifejtette, hogy „A követelés (így a tagi kölcsön) átruházása nem minősül a társasággal szembeni beszámításnak, mivel a Ptk. 296. § szerint beszámítani csak egyenmű és lejárt követeléseket lehet, a tagi kölcsön és az érte nyújtott üzletrész pedig nem minősül egyenmű követelésnek. A tagi kölcsön pénzkövetelést testesít meg, míg a tagnak a vagyoni hozzájárulásának értéke után őt megillető üzletrésze alapján nem keletkezik a társasággal szemben az üzletrésze névértékével vagy értékével megegyező pénzkövetelése a Gt. szabályai szerint. A tag az üzletrésze értékéhez csak a Gt-ben szabályozott módon juthat hozzá.⁸

Számos – és az előbbieknél jóval nehezebb megítélésű – problémát vet fel a kft-üzletrész.

Az egyik igen neuralgikus kérdés az üzletrész kívülálló számára történő adásvétele [Gt. 123. § (2) bek.] esetén gyakorolható elővásárlási joggal kapcsolatos. A Gt. 125. § (1) bekezdése értelmében ugyanis az elővásárlási jog átruházása semmis. Kérdés azonban, hogy a Gt. 9. § (2) bekezdése értelmében a társasági törvény mögöttes joganyagának tekintendő Ptk. 373. § (4) bekezdésében foglalt „vevőkijelölési jogot” miként értelmezzük? A Ptk. hivatkozott szabálya ugyanis kimondja, hogy az elővásárlási jog átruházása – ha törvény eltérően nem rendelkezik – semmis, gazdálkodó szervezet azonban kijelölheti azt a személyt, aki e jog gyakorlására jogosult. A Fővárosi Ítéltábla 13. Gf. 40.056/2007/15. számú fellebbviteli döntésében kifejtette – és a magam részéről ezzel az állásponttal értek egyet⁹ –, hogy a Gt. az elővásárlásra jogosultak tekintetében taxatív és kötött sorrendet állít fel, amely mellett a Ptk. elővásárlási jogra vonatkozó szabályozásából csak azok a rendelkezések lehetnek irányadók, amelyek ezzel nem ellentétesek, a különös szabályozás ugyanis megelőzi az általános szabályozás alkalmazását. Ha a Ptk. hivatkozott normája alapján az elővásárlás jog gyakorlására jogosult gazdálkodó szervezet mint tag, a vásárlásra maga helyett más személyt jelölhetne ki, a Gt-ben foglalt kogens szabályozás ellenére egyetlen személy akarata határozná meg a társaságba tagként belépő kívülálló személyt, ami a Gt. szabályozásának rendjével és szabályozási céljával

ellentétben állna. Ha a tag ily módon gyakorolhatná elővásárlási jogát, akkor a társaság vagy a taggyűlés által kijelölt személy elővásárlási jogának gyakorlására már értelemszerűen nem kerülhetne sor. A Gt-szabályozás célja, hogy a kívülálló üzletrész-szerzését megelőzően a társaságnak, vagy a taggyűlés által kijelölt személynek módot adjanak az üzletrész megszerzésére, biztosítva ezzel a külső behatolás elkerülését, és megőrizve a tagok bizalmi viszonyon alapuló közös vállalkozását.¹⁰

A fenti fellebbviteli döntés érvelésével a vevőkijelölési joggal kapcsolatos részében a Legfelsőbb Bíróság Gfv.X.30.394/2007/18. számú felülvizsgálati határozata is egyetértett. Egyebek közt kimondta, hogy a Ptk-ban szabályozott kijelölési jog gyakorlása ellentétes lenne a Gt. szabályozási céljával, lehetővé tenné, hogy kívülálló személy a Gt-ben meghatározott elővásárlási jogosulti sorrend megkerülésével kerüljön be a társaságba. A Legfelsőbb Bíróság hangsúlyozta, hogy ... „a Gt. teljeskörűen szabályozta az elővásárlási jog átruházhatósága kérdését, amikor azt személyhez kötött jogintézményként határozta meg, bármiféle kivételt kategorikusan kizárva az átruházhatóság tilalma alól. Márpedig, ha egy törvény kogensen tilt valamit, és kifejezett rendelkezéssel nem tesz kivételt a tiltás alól, akkor a tiltás teljeskörű A Gt. 136. § (1) bek. első mondata [azonosan a 2006. július 1-jén hatályba lépett, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (2006. évi Gt.) 125. § (1) bekezdésével] tehát nem hagy szabályozatlan területet, vagyis nem enged teret a Ptk-beli rendelkezés mögöttes alkalmazásának”...

Az ismertetett álláspontot mindenképpen követendőnek tartom, egyúttal remélem, hogy a hatályos Ptk. 373. § (4) bekezdésének „vevőkijelölési” szabályát, mely véleményem szerint archaikus, és mai piaci viszonyaink között kifejezetten diszkriminatív, az új Ptk. már nem fogja tartalmazni.

Külön problémahalmazt jelent (az elővásárlási jog szempontjából is) a közös tulajdonú üzletrész.

A Gt. 114. § (5) bekezdése szerint minden tagnak egy törzsbetéte van, egy törzsbetétnak azonban – a közös tulajdon szabályai szerint – több tulajdonosa is lehet.

A Gt. 121. § (1) bekezdése értelmében a bejegyzést követően a tagok jogait és a társasági vagyonból őket megillető hányadot az üzletrész testesíti meg. Társasági szerződés eltérő rendelkezése hiányában az üzletrész mértéke a tagok törzsbetétiéhez igazodik. Azonos mértékű üzletrészhez – fő szabály szerint –

azonos tagsági jogok fűződnek, a (2) bekezdés szerint pedig minden tagnak csak egy üzletrésze lehet. Ha a tag másik *önálló* üzletrészt szerez meg, eredeti üzletrésze az átvett üzletrésszel megnövekszik.

A Gt. 122. § (1) bekezdése kimondja, hogy egy üzletrésznek (miként törzsbetétnek is) több tulajdonosa is lehet. Ezek a személyek a társasággal szemben egy tagnak számítanak; jogukat – ideértve a társasági szerződés megkötését is – csak közös képviselőjük útján gyakorolhatják, és a tagot terhelő kötelezettségekért egyetemlegesen felelnek. A (2) bekezdés szerint a közös képviselő köteles a társaságnak bejelenteni a résztulajdonosok személyében és tulajdoni hányadában beállt valamennyi változást, a képviselő személyének megváltozását pedig (8 napon belül) az új közös képviselőnek kell a társasághoz bejelenteni.

A közös tulajdonú üzletrész tekintetében a Gt. 9. § (2) bekezdésén túl a 114. § (5) bekezdése is visszautal a közös tulajdon polgári jogi szabályaira. A Ptk. 139-148. §-ai azonban a közös tulajdon dologi jogi szabályait adják meg, ami az üzletrész vonatkozásában nehezen adaptálható, tekintve, hogy az üzletrész nem dolog, hanem vagyoni értékű jog.

A Gt. által a közös tulajdonú üzletrészre adott – meglehetősen hézagos – szabályozás (a gyakorlatban) lényegében azt a kérdést veti fel, hogy tagnak tekinthető-e a közös tulajdonú üzletrész-hányad tulajdonosa vagy sem, milyen jogállása van az általa bizonyos részben vitathatatlanul tulajdonolt társaságban? Találkozni ugyanis olyan jogalkalmazói véleménnyel, amely szerint az üzletrész résztulajdonosa a kft-nek nem tagja, tekintve, hogy a 122. § (1) bek. értelmében *önálló* tagi minőséggel nem rendelkezik. A kérdésre válasz adható, ha a Gt. 122. § (1) bekezdésében foglaltakat közelebbről vizsgáljuk, mivel e szöveg maga is tagnak – ha különös jogállású tagnak nevezi is – a közös tulajdonú üzletrész tulajdonosait, amikor deklarálja, hogy „a társasággal szemben egy tagnak számítanak”. Ez azt jelenti, hogy e személyek valójában tagok, csak éppen sújtja őket az a – vélhetőleg praktikus megfontolásokból eredő – törvényi korlátozás, amely kimondja: jogukat csak közös képviselőjük útján gyakorolhatják. A képviselet jogintézményére történő hivatkozás pedig eleve feltételezi, hogy a képviselő az általa képviselt személy (személyek) jogosítványai alapján jár el, vagyis a résztulajdonosok anyagi jogi értelemben vett (résztulajdoni hányaduknak megfelelő mértékű) tagsági jogait jeleníti meg a társaság felé, amely a képviseltek alanyi jogából eredő, származékos joggyakorlást biztosít számára. A jogalkotói szándék nagy valószínűséggel arra irányulhatott, hogy a Gt. 9. §

(2) bekezdéséhez képest alkalmazandó, a Ptk. 140. § (1) bek. szerinti, a társaság ügyeiben történő „eljárási jellegű” (például a taggyűlésen való részvétellel, társasági szerződés aláírásával kapcsolatos) jogosítványok gyakorlását egyszerűsítse, a résztulajdonosok esetleges nézetkülönbségeiből eredő komplikációktól a társaság működését tehermentesítse, de nyilvánvalóan nem vitathatta el a közös tulajdonú üzletrész tulajdonosaitól a tulajdoni hányaduknak megfelelő tagsági jogok fennállását. A társasággal szembeni kötelezettségek teljesítése, az ezért való helytállás tekintetében pedig (nyilván szintén technikai okokból) a helytállásra nézve egyetemlegességet deklarál a Gt. 122. § (1) bekezdése, ilyen kötelezettséget pedig nyilván csak tagnak tekintett személyre lehet kimondani, kívülállóra nem. [A Legfelsőbb Bíróság Cgf. II. 32.072/1998. számú végzése például kimondta, ... „Mindezen rendelkezésekből leszűrhető, a taggyűlésen a tagsági jogokat közös üzletrész esetében a közös képviselő gyakorolhatta, a tulajdonostársakat önálló tagsági, szavazati jog még tulajdoni hányaduk arányában sem illette meg. Az idézett rendelkezésekből továbbá az is következik, a kizárás jogintézményét közös üzletrész esetén csak egységesen lehetett alkalmazni, a tulajdonostársak e tekintetben egymás jogi sorsában osztoztak.” ...]

Az üzletrész résztulajdonosa tehát különleges jogállású tag, aki a tagi jogosítványokat önállóan nem gyakorolhatja, kénytelen – társaival együtt – képviselő útján, egyetlen „összevont” személyként fellépni, a tagtárs mulasztása, kötelezettségzegése esetén azonban helytállási kötelezettsége éppúgy fennáll a vétlen résztulajdonosnak is, mint a mulasztó kötelezettségzegő társtulajdonosnak, a szankció tekintetében is osztják egymás jogi sorsát.

Felmerül a kérdés, hogyan ítélné meg a közös tulajdonú üzletrész hányad-tulajdonosának helyzete az elővásárlási jog szempontjából?

E vonatkozásban az első megválaszolandó kérdés, hogy a kft. valamely önálló üzletrészének kívülálló számára adásvétel útján történő értékesítése esetén megilleti-e az ugyanezen kft. közös tulajdonú üzletrészében részesedéssel rendelkező, speciális tagi jogállású személyt a kft.-tag Gt. 123. § (2) bekezdése szerinti törvényi elővásárlási jog?

Véleményem szerint e kérdésre igenlő választ kell adnunk, mivel a hányad-tulajdonos is tulajdonos, e személyeket tehát az elővásárlási jog gyakorlásának lehetőségéről éppúgy értesíteni kell, mint a többi tagot. Tekintve azonban, hogy tagi jogait csak a közös képviselő útján gyakorolhatják, az elővásárlási jog gyakorlásával kapcsolatos jognyilatkozatot csak a közös képviselő teheti meg,

mivel pedig a társasággal szemben egy tagnak számítanak, az így megszerzett üzletrész hozzáadódik a közös tulajdonú üzletrészhez a Gt. 121. § (2) bekezdése szerint. E körülmény a közös tulajdonú üzletrész belső tulajdoni arányaiban történő módosításához vezethet, ha a társak nem korábbi hányadaik szerint éltek az elővásárlási joggal, és arra is sor kerülhet, hogy a kellő mértékben megnövekedett közös tulajdonú üzletrésznek (a taggyűlés hozzájárulásával történő) felosztása révén újabb önálló üzletrész (üzletrészek) alakuljanak ki.

További kérdés, hogy a közös tulajdonú üzletrész valamely hányadának kivülálló részére adásvételi jogcímen történő átruházásakor illetheti-e az önálló üzletrésszel rendelkező többi tagot elővásárlási jog az üzletrész-hányadra?

Az mindenesetre leszögezhető, hogy a mögöttes joganyagnak számító Ptk. 145. § (2) bekezdése értelmében a közös tulajdonú üzletrész többi résztulajdonosát harmadik személlyel szemben (és ilyennek számít bárki, aki a közös tulajdonú üzletrésznek nem tulajdonosa, tehát akár ugyanezen kft. más önálló üzletrészének tulajdonosa is) elővásárlási jog illeti meg. Csak akkor jöhetne szóba az utóbbi tagok elővásárlási jogának vizsgálata, ha a résztulajdonos-társak egyike sem élt a hányadra vonatkozó elővásárlási jogával.

Véleményem szerint azonban, miután a Gt. 121. § (2)-(3) bekezdése csak az önálló üzletrész adásvétele esetén alapít törvényi elővásárlási jogot, e rendelkezés kiterjesztően nem értelmezhető, és nem vonatkoztatható a közös tulajdonosú üzletrész hányadára.¹¹ Ezért a közös tulajdonban álló üzletrész hányadára a kft. „önálló” tagjának elővásárlási joga álláspontom szerint nincsen.

III. Az üzletrész szabályozásának számos problémájából még két esetkőrré hívnám fel a figyelmet. Az egyik ilyen – véleményem szerint hézagosan szabályozott – kérdés az üzletrész árverésével kapcsolatos, Gt. 124. §-ban szabályozott elővásárlási jog.

A Gt. 124. § értelmében a tag üzletrészének bírósági végrehajtási eljárás során történő értékesítésénél a többi tagot, a társaságot vagy a taggyűlés által kijelölt személyt – ebben a sorrendben – az üzletrészre a *bírósági végrehajtási árverésen gyakorolható* elővásárlási jog illeti meg, ráadásul a fenti törvényhely értelmében a Gt. 123. §-ban írt eljárás szerint kell nyilatkozni az elővásárlási jog jogosultjainak a joggyakorlás szándékáról, azzal, hogy a társaságot megillető elővásárlási jogot a nehezebben mobilizálható, és az árverésen értelemszerűen meg nem jelenő taggyűlés gyakorolhatja. Eltekintve a Gt. 124. § megfogalma-

zásának zavaró pontatlanságaitól, nem világos, hogyan élhetnek az érintettek elővásárlási jogukkal az árverésen, egyáltalán hogyan tartható meg az árverés, ha az ott kialakult legmagasabb vételárra (a Gt. szövege szerint) ezen az árverésen nyilatkozhatnának az elővásárlási jog jogosultjai, miközben a Gt. szerint hosszabb – több napos – gondolkozási idő után dönthetnek arról, hogy élnek-e jogukkal vagy sem. A Gt. 123. § szerinti sorrendiség és az azokhoz kapcsolódó – adott esetben taggyűlés összehívását is igénylő – nyilatkozattétel nem egyeztethető össze a Gt. 124. §-ában megfogalmazott, „az árverésen gyakorolható” elővásárlási jog deklarálásával. Nyilvánvaló, hogy a helyes szabályozás az lenne, és az elővásárlási jog jogi természetével is az harmonizálna, ha a végrehajtó által levezetett árverésen kialakult árról a társaságot a végrehajtónak értesítenie kellene, és azt követően nyílna lehetőség a Gt. 123. § szerinti eljárás lefolytatására. Kizárt, hogy az „árverésen gyakorolható” fenti elővásárlási jogoknak a jogosultak a mai szabályozás mellett (azt követve) érvényt szerezzenek, mert a Gt. 124. §-ában írtak olyan ellentmondásosak, hogy az abban foglaltakat alkalmazni nem lehet. A Vht. üzletrész-végrehajtással foglalkozó 132. §-a sem írja elő az árverés időpontjáról a társaság értesítését, s noha a Gt-vel egyezően maga is említést tesz „az érintett gazdálkodó szervezet tagját, a gazdálkodó szervezetet, illetőleg az általa kijelölt személyt”... az árverésen megillető elővásárlási jogról, az ilyen árverésről további részletszabályt nem ad. Meggyőződésem, hogy a ma hatályos szabályozás szerint nagy nehézségbe ütközik az üzletrész-árverés jogszerű lefolytatása, és jogalkotói korrekciók nélkül a végrehajtási árverésen az elővásárlásra jogosultak joggyakorlása megfelelően nem biztosított.

Az üzletrész elzalogosítására vonatkozó újabb szabályozás is felvet egy rendezetlen eljárásjogi kérdést. A 2007. évi LXI. törvénnyel megállapított Ctv. 61/A. § értelmében cégjegyzéki adattá vált az üzletrészt terhelő zálogjog, melynek bejegyzésére, illetve törlésére a zálogjogosult (akár kívülálló, harmadik személy) vagy a zálogkötelezett tag kérelmére kerülhet sor. A Ctv. 61/A. § (1) bekezdése szerint az ilyen változásbejegyzési kérelemhez a Ctv. 2. számú mellékletében II. 1. e) pontban felsorolt okiratokat kell csatolni. Felmerül a kérdés: az ilyen változásbejegyzési kérelmet csak általános cégeljárásban, vagy az egyszerűsített változásbejegyzési eljárás rendje szerint is be lehet-e nyújtani a cégbírósághoz?

Kétségtelen, hogy a Ctv. hatályos szövege nem tartalmaz olyan tiltó szabályt,

amely az egyszerűsített változásbejegyzési eljárás alól az üzletrész elzálogosításával kapcsolatos bejegyzési kérelmet kivenné.

Ugyanakkor a Ctv. 50. § (2) bekezdésének első fordulatahoz képest alkalmazandó Ctv. 48. § (2)-(3) bekezdése értelmében az egyszerűsített változásbejegyzési eljárásban a Ctv. 3. számú mellékletének I. részében foglalt okiratokat kell (és lehet) csak benyújtani, a II. részében írtak a jogi képviselő őrizetében maradnak. Azzal, hogy a Ctv. 61/A. § a 2. számú mellékletben írt okiratok beadására kötelezi a kérelmezőt, véleményem szerint ezzel kiveszi az egyszerűsített eljárás alól az üzletrészt terhelő zálogjoggal kapcsolatos változásbejegyzési kérelmet, noha kívánatosabb lenne, ha e kérdést világos törvényi rendelkezés fogalmazná meg.

Terjedelmi okokból e kérdések bővebb kifejtésére most nem nyílt lehetőség, az azonban az elmondottakból is leszűrhető, hogy a kft-üzletrész társasági és cégjogi szabályai számos vonatkozásban törvényi pontosításra és kiegészítésre szorulnak annak érdekében, hogy zökkenőmentesen alkalmazhatóak legyenek, és e hiányosságok a Gt. (illetve a Ctv.) legközelebbi felülvizsgálatánál korrekcióra szorulnak.

Köszönöm megtisztelő figyelmeztetést.

JEGYZETEK

- 1 A Ctvn-nel módosított 2006. évi V. tv.
- 2 Lásd az 1997. évi CXLIV. tv. 2006. június 30-ig hatályban volt 124. § (3) bekezdését
- 3 2007. évi CXXVI. tv. 314-320. §, továbbá a 2008. évi XXX. törvénnyel kiegészített Ctv. 1. sz. melléklet V.1.f) pontja
- 4 Ctv. 25. § (1) bek. u.) pontja
- 5 Gt. 69. § (2) bekezdésének a 2008. évi XXVI. tv. 22. § (1) bekezdésével módosított szövege:
- 6 A Ctv. 57. § (5) bekezdésének a 2008. évi XXVI. tv. 22. § (2) bekezdésével megállapított szövege.
- 7 Győri Ítéltábla Cgf.IV.25.185/2008/2. számú döntés, Fővárosi Ítéltábla 13.Cgf. 43.236/2008/3. [BDT. 2008/6/102.]
- 8 Fővárosi Ítéltábla 13.Cgf. 43.236/2008/3. [BDT. 2008/6/102.]
- 9 Gál - Pálinkásné: Társasági jogi perek 2007. [HVG-ORAC 2007, 274-275. old.]
- 10 A döntés az 1997. évi CXLIV. tv. (a régi Gt.) 134. § (2) bekezdése alapján született, érvelése azonban - a fenti kérdésben a régi Gt-vel lényegében azonos - Gt. 123. § (2) bekezdésére is érvényes.
- 11 A Fővárosi Ítéltábla több döntésében is kimondta, hogy a közös tulajdonú üzletrész-hányadtól eltérő jogi kategória az üzletrész, ezért ezek átruházására vonatkozó törvényi szabályok nem azonosak. [Pl.: Cgf. 44.582/2004/2., 13.Cgf.43.468/2004/8.] Megkülönbözteti e két kategóriát, és eltérő jogállásokat hangsúlyozza más vonatkozásban a Győri Ítéltábla Cgf. IV. 25.496/2006/2. és a Fővárosi Ítéltábla 10.Cgf.44.359/2007/2. sz. határozata is.